



Multiconsult

tromso@multiconsult.no

Lebesby kommune

postmottak@lebesby.kommune.no

Kirkenes, 08.09.2023

Dette brevet sendes på vegne av 4H Finnmark, Birdlife Finnmark, DNT Alta og Omegn turlag, DNT Sør-Varanger turlag, Naturvernforbundet Finnmark, Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) Finnmark og Miraculix, Sør-Varanger Sopp- og Nyttevekstforening.

Områderegulering Davvi Vindkraftverk, Lebesby kommune

Forum for natur og friluftsliv i Finnmark (FNF) er et samarbeidsnettverk bestående av natur- og friluftslivsorganisasjoner. Til sammen representerer vi betydelige allmenne interesser innen naturvern, landskap og friluftsliv.

To store kriser preger verden i dag – klimakrisen og naturkrisen. Den største trusselen mot artsmangfold er arealendringer. Inngrepene gjøres stykkevis og delt, og medfører at både naturmangfoldet og friluftslivet forringes. For å stanse tapet av naturmangfold, samt bremse den globale oppvarmingen, må arealforbruket stoppes. Ivaretagelse av naturen er grunnlaget for et bærekraftig samfunn. Tilsluttede organisasjoner i FNF Finnmark er alle opptatt av å ta vare på naturgrunnlaget i Finnmark, samt fremme et allment tilgjengelig friluftsliv

Innledning

Det oppleves som en absurditet at Finnmarksområdet, hvor det forventes 2-3 ganger økt temperatur i forhold til gjennomsnittlig økning lenger sør, skal utsettes hardest for de to hovedårsakene til naturkrisen samtidig.

Den økte temperaturen vi opplever i Finnmark har allerede konsekvenser for naturen her. Det er dermed viktigere enn tidligere å bevare den inngrepsfrie naturen. Ville arter i Arktis er under et sterkt press som konsekvens av varmere klima og nedbygde arealer. Bevaring av sammenhengende naturområder er derfor essensielt for bestandenes overlevelse.

Finnmark har det laveste antall innbygger per kvadratkilometer og de største arealene med godt bevart natur i landet. I tillegg har Finnmarks beboere en sterk tilknytning til utmarksbruk, jakt-, fiske og friluftsliv. Samme mengde inngrepsfri natur som finnes i Finnmark finnes ikke andre steder i Europa. Denne naturen er, i tillegg til vår desidert største bidragsyter for bolyst, også viktig for samisk kultur.



Samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivsorganisasjoner
finnmark@fnf-nett.no | Storgata 5, 9900 Kirkenes | 904 11 343
organisasjonsnummer 916 589 050 | www.fnf-nett.no/finnmark

Tap av sammenhengende inngrepsfri natur vil være dramatisk for naturverdier og friluftsliv

Store, sammenhengende naturområde med urørt preg har stor verdi for naturmangfold, friluftsliv og ofte landskap. Hensynet til store, sammenhengende naturområde er viktig i nasjonal politikk. Slike områder er omtalt i flere meldinger fra regjeringa til Stortinget¹. Slike naturområde blir skildret som...;

...naturområder som i kraft av sin størrelse, urørthet, beliggenhet og sammenheng er viktige for arealkrevende arter, som regional økologisk infrastruktur, for klimatilpasning og friluftsliv.

De viktigste årsakene til reduksjonen i inngrepsfri natur fra 2013 til 2018 var bygging av veier og ulike typer energianlegg. Energianlegg omfatter anlegg for produksjon og transport av energi, slik som vannkraft, vindkraft og større kraftlinjer².

Av artene som er truet i Norge, er 90 prosent truet på grunn av ulike typer arealendringer (Ref. Miljødirektoratet³). Infrastruktur og fragmentering av habitat vil ha 71 % av ansvaret for tap av naturmangfold i Finnmark i horisont 2030, mens klimaendringene vil stå for 29 % (Policies and investments for a climate smart Barents Region⁴).

Norge signerte i desember 2022 på Kuning Montreal Global Biodiversity Framework, bedre kjent som «Naturavtalen». Denne avtalen anerkjenner at verden ikke bare står i en dramatisk situasjon innen klima, men også står i en minst like alvorlig krise for naturen. Avtalen forplikter alle nasjoner som har undertegnet til å ta sine grep for å ta vare på natur. Natur skal vernes (30 % av variert natur på land) og restaureres (30 %). I tillegg forplikter avtalen **naturhensyn i all arealplanlegging, «nær 0-tap»**.

Sikre at alle arealer er omfattet av deltakende og helhetlig arealplanlegging som inkluderer hensyn til naturmangfold og/eller effektive forvaltningsprosesser som tar tak i arealbruksendringer på land og i hav, slik at tapet av arealer som er viktige for naturmangfold, inkludert økosystemer med god økologisk tilstand, nærmer seg null innen 2030, samtidig som urfolks og lokalsamfunns rettigheter respekteres.⁵

Arealet som Davvi Vindkraftverk er tenkt bygget i har store verdier:

Størsteparten av planområdet for vindkraftverket vil ligge i INON-områder med den høyeste verdisetningen, siden områdene i dag ligger mer enn 5 km fra nærmeste tekniske inngrep.⁶

¹ St. melding 14 (2015–2016) Natur for livet — Norsk handlingsplan for naturmangfold

² <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/naturomrader-pa-land/inngrepsfri-natur>

³ <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2019/mai-2019/naturpanelet-akselererende-og-alvorlig-utvikling-for-naturen/>

⁴ <https://www.barentscooperation.org/events/Climate-Smart-Barents-Region---Norwegian-Chairmanships-Event/3cn33qja/4b6311de-bf60-4a6b-9592-7b0460a383c5>

⁵ <https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/kld/aktuelt/2023/norsk-oversettelse-av-kunming-montreal-global-biodiversity-framework.pdf>

⁶ <https://www.birdlife.no/organisasjonen/fylkesavdelinger/finnmark/nyheter/?id=2704>

Det er viktig å få fram at arealbeslag fra vindkraftverk er betydelige. Vei, skjæringer, punkterte myrer, oppstillingsplasser, og nettanlegg med trafoer utgjør det meste av de fysiske inngrepene av vindkraftverk. I tillegg kommer påvirkning som blinkende lys, bevegelse og lyd.

Lyd er også en faktor som påvirker mennesker. «Den anbefalte grenseverdien for støy fra vindkraftverk er Lden 45 dB, som er strengere enn grenseverdiene for støy fra blant annet vei, jernbane og industri. Grunnen til dette er at støy fra vindturbiner ofte oppleves som mer plagsom enn støy fra andre kilder, blant annet fordi lydbildet varierer, og at lyden kan være like høy om natten som om dagen.⁷» NVE har satt en anbefalt minsteavstand på minimum 800 meter mellom vindkraftverk og bebyggelse. Hvordan støy påvirker høyfjellsarter som snøugle er foreløpig usikkert.

«Internasjonal litteratur viser at støy fra vindturbiner oppleves som mer plagsomt enn støy fra trafikk ved tilsvarende støynivåer. I en undersøkelse fra Lista vindkraftverk oppgir 21 prosent av de som bor innenfor 2 km fra nærmeste vindturbin at de er plaget av støy.⁸»

Hovedårsaken til nedgangen og rødlistingen av arter er nedbygging av natur med tilhørende infrastruktur. Med denne kunnskapen vil en oppstyking av Norges nest største INON område være på kant med vår forpliktelse innen naturavtalen der vi skal **stoppe menneskeskapt utryddelse av arter**.

Mange fjellarter er i tilbakegang. Bestandene av fjellfugler er redusert med 10 % siden årtusenskiftet. Utbygginger og industrialisering av leveområder som i dag har fått ligge i fred vil marginalisere disse artene ytterligere. Det er ventet at fjellfuglernes problemer vil øke i årene fremover på grunn av endrede værforhold og et mildere klima som de ikke er tilpasset. Å forringe levevilkårene for fjellfuglene gjennom høye utslipp av klimagasser, for så å industrialisere den samme naturen, er paradoksalt og makabert.⁹

Fjellreven er, som snøugla, avhengig av store inngrepsfrie naturområder med liten menneskelig aktivitet. I slike områder får fjellreven uttelling for sitt konkurransefortrinn – å kunne leve på lite. I store INON områder vil ikke rødrev være en konkurrent til fjellreven. Varangerhalvøya er et trygt avleområde for fjellreven. Suksessen fjellreven opplever der fører til en stigende bestand og noen fjellrev velger derfor å trekke mot nye områder for å etablere seg. For at det skal lykkes må det ikke plasseres barrierer i veien, slik som et vindkraftverk vil være. Laksefjordvidda er et viktig område for revens utbredelse. Området er også viktig for dverggåsa.

Forum for natur og friluftsliv i Finnmark henviser til dokumentet «NOTAT – konsekvenser for fuglelivet og fjellrev ved etablering av Davvi vindkraftverk» for videre kunnskap om noen av de negative konsekvensene ved etablering.¹⁰

Friluftsliv og Davvi Vindkraftverk

Davvi vindkraftverk vil fremstå som et fremmedelement i det som i dag er villmarkspreget natur. Med veier, kabler, oppstillingsplasser og turbiner med høyde på rundt 200 meter eller mer, vil

⁷ <https://www.nve.no/energi/energisystem/vindkraft/kunnskapsgrunnlag-om-virkninger-av-vindkraft-paa-land/stoey/>

⁸ <https://www.nve.no/energi/energisystem/vindkraft/kunnskapsgrunnlag-om-virkninger-av-vindkraft-paa-land/friluftsliv/>

⁹ <https://www.birdlife.no/organisasjonen/fylkesavdelinger/finnmark/nyheter/?id=2704v>

¹⁰ <https://www.birdlife.no/innhold/bilder/2020/12/09/7711/davvi.pdf>

inntrykket av Davvi vindkraftverk være signifikant. Vindparken vil bli synlig i terrenget med utsikt mot anlegget, og turbinene. **Som det står i konsekvensutredningen til Grenselandet AS vil området vil bære et preg av en skog av vindturbiner.**

Naturopplevelser, områder med fravær av tekniske inngrep og muligheten for å finne stillhet, fred og ro er vesentlige kvaliteter for friluftslivet.

Vindkraftverk er arealkrevende utbygginger, og de lokaliseres ofte til større, ubebygde utmarksarealer. Hvor problematisk utbyggingen er for miljøverdier knyttet til store sammenhengende naturområder, varierer likevel fra sted til sted. Generelt kan vi si at store sammenhengende naturområder med urørt preg er en begrenset ressurs – også i et land som Norge. Slike områder er viktige for arter som er sårbare for forstyrrelser og/eller har krav til store leveområder, men de er også viktige for variasjonen i friluftsområder.

Et vindkraftverk vil prege hele arealet i planområdet og i mange tilfeller langt utover dette. De kvalitetene som var knyttet til at området var stort, sammenhengende og hadde et urørt preg, vil derfor gå tapt eller bli sterkt reduserte.¹¹

Avslutning

Vi forstår kommunens ønske om økt inntekt og ringvirkninger i form av flere arbeidsplasser. Vi mener likevel at et inngrep av denne størrelsen i Norges nest største inngrepsfrie naturområde ikke kan forsvares med dette.

Vi ber om at Lebesby kommune takker nei til å regulere områder til etablering av Davvi Vindkraftanlegg. Vindparken vil forringe Norges nest største INON-område og være i strid med målsettingen om å stanse tap av natur.

Usikkerhet ved Grenselandet DA sitt forslag til planprogram

I punkt 2.3 *Hvorfor Davvi*, skrives det at Finnmark fylkeskommune har vedtatt et mål om å ha satt i drift 2000 MW vindkraft innen 2030. Vi klarer ikke å finne dette vedtaket, men kan vise til «regional vindkraftplan for Finnmark 2013-2025¹²». I planen finner vi disse utsagnene vedrørende 2000 MW

1. *Statnett vurderer i sin nettutviklingsplan for 2010 at med det økte forbruket som forventes i Finnmark, og planlagt tilhørende nettutbygging, har man **kapasitet til å bygge ut rundt 2000 MW ny produksjonskapasitet på sikt**, fordelt mellom Troms og Finnmark. Dette inkluderer altså både vindkraft og vannkraft i begge fylker. Statnett uttrykker at dersom det er ønskelig å bygge ut ytterligere vindkraft vil dette være en kostbar løsning med bakgrunn i kostnadene ved å transportere kraften til forbruksområdene.*

¹¹ <https://www.nve.no/energi/energisystem/vindkraft/kunnskapsgrunnlag-om-virkninger-av-vindkraft-paa-land/sammenhengende-natuomraader-med-uroert-preg/>

¹² <https://www.tffk.no/Handlers/DownloadPrintPdf.ashx?url=%2f%2fwww.tffk.no%2ftjenester%2fplan-og-horinger%2fgjeldende-planer-og-strategier%2fregional-vindkraftplan-for-finnmark-2013-2025%2f%3fprint%3d1%26securelevel%3dtoken&title=Regional%20vindkraftplan%20for%20Finnmark%202013-2025&token=3a6a1d727126>

2. *I tillegg til de prosjekter som er gitt konsesjon i Finnmark er 7 anlegg konsesjonssøkt på totalt 898 MW, samt at **det er meldt ca. 2000 MW**. Av dette er rundt 540 MW stilt i bero av tiltakshaverne.*

Vi finner også dette målet nevnt andre steder bl.a. fra Øst-Finnmark Regionråd. Vi lurer på hvilket konkret vedtak Finnmark fylkeskommune har gjort der målet for å bygge 2000 MW vindkraft er målsatt. Det er også et spørsmål om dette vedtaket fremdeles er gyldig ettersom Finnmark fylkeskommune ble sammenslått med Troms fylkeskommune.

Under punkt 2.3 *Hvorfor Davvi*, skrives det at Statnett var lenge av den oppfatning at det ikke var samfunnsøkonomisk lønnsomt å forsterke dette nettet ved å fortsette byggingen av 420 kV fra Skaidi til Varangerbotn. Vi har undersøkt Statnett sine samfunnsøkonomiske analyser for 420 kV både fra Skaidi til Lebesby og fra Lebesby til Varangerbotn. På strekningen Skaidi-Lebesby sier Statnett:

- *Øst-Finnmark er preget av store avstander og tiltak i kraftnettet innebærer betydelige kostnader sett i relasjon til forbruk og produksjon. Basert på våre forutsetninger og antagelser har Skaidi-Adamselv negativ samfunnsøkonomisk lønnsomhet i forventning. Store miljøinngrep, både ved nett- og eventuell vindkraftutbygging, forsterker denne konklusjonen¹³.*

På strekningen Lebesby-Varangerbotn sier Statnett:

- *Statnett søker konsesjon på ny 420 kV ledning Lebesby-Seidafjellet, selv om tiltaket ikke fremstår som samfunnsøkonomisk lønnsomt i tradisjonell forstand¹⁴.*

Statnett velger likevel å søke om konsesjon på 420 kV linje etter disse følgende grunnene:

- *Konsesjonsgitt vindkraft venter på nettilknytning*
- *Store avstander i Finnmark gjør nettiltak kostbare sett i forhold til forbrukets størrelse*
- *Statnett har utrednings- og tilknytningsplikt for nytt forbruk*
- *Nettiltak har lang ledetid, forbruk kan ha kort ledetid*

Vi ser i Statnett sin samfunnsøkonomiske analyse og konsekvensutredning at 420 kV ikke er lønnsomt i tradisjonell forstand. Men, Statnett «*kan likevel ikke utelukke et scenario der både vindkraften og alt (300 MW) forbruk kommer, samtidig som det (akkurat) ikke blir konkurranse med forbruk på Hammerfest. I dette scenariet vil produksjonen ha høy verdi og øke lønnsomheten av tiltaket.*» Nå har Regjeringen vedtatt elektrifisering av Melkøya, slik sett kan vi si at det vil bli konkurranse med forbruk i Hammerfest. Slik vi leser Statnett vil da 420 kV linja østover ikke være samfunnsøkonomisk lønnsomt.

Under punkt 2.7 *klima og naturmanfold* skrives det at «*...trusselen mot det globale artsmangfoldet omtrent likt fordelt mellom klimaendringer og de øvrige årsakene*». Under nasjonale/regionale forhold samsvar ikke dette synet med informasjon vi viser til fra vår innledning:

¹³ <https://www.statnett.no/globalassets/her-er-vare-prosjekter/region-nord/skaidi-lebesby/vedlegg-5-samfunnsokonomisk-analyse-skaidi-adamselv.pdf>

¹⁴ https://www.statnett.no/globalassets/her-er-vare-prosjekter/region-nord/skaidi-varangerbotn/konsesjonsoknad--ny-420-kv-lebesby-seidafjellet-748464_2_1.pdf

Av artene som er truet i Norge, er 90 prosent truet på grunn av ulike typer arealendringer (Ref. Miljødirektoratet¹⁵). Infrastruktur og fragmentering av habitat vil ha 71 % av ansvaret for tap av naturmangfold i Finnmark i horisont 2030, mens klimaendringene vil stå for 29 % Policies and investments for a climate smart Barents Region¹⁶.

Konklusjon

Forum for natur og friluftsliv i Finnmark går imot en nedbygging av Norges nest største INON område. En slik plan går fullstendig mot våre interesser innen natur-, og friluftsliv. Store naturområder har en egenverdi. Dette området og influensområdet som Davvi vindkraftverk planlegges å ligge i har stor verdi for naturmangfold og friluftsliv, jakt-, fiske og turgåing, reindrift og bolyst.

FNF Finnmark fraråder på det sterkeste at området blir omregulert.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Finnmark

Per Erik Motrøen
Koordinator
FNF Finnmark

¹⁵ <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2019/mai-2019/naturpanelet-akselererende-og-alvorlig-utvikling-for-naturen/>

¹⁶ <https://www.barentscooperation.org/events/Climate-Smart-Barents-Region---Norwegian-Chairmanships-Event/3cn33qja/4b6311de-bf60-4a6b-9592-7b0460a383c5>